

КИР БУЛИЧОВ

ПРИКАЗКА ЗА РЯПАТА

Превод от руски: [Неизвестен], 1975

chitanka.info

Донесох на Люцина „полянка“. Като видя подаръка си, Люцина седна на дивана и стоя вцепенена напълно три часа (не преувеличавам). Няма нищо по-приятно от това да се правят подаръци, от които човек се вцепенява. Седнах срещу нея и започнах да я разглеждам, преизпълнен с гордост, очаквайки кога тя ще дойде на себе си, за да ми съобщи жизнените си планове през близките дни.

— Това ще бъде... — каза тя. — Всички ще умрат.

Всички се отнасяше за приятелките и въобще за познатите, а може би и към цялото женско население на града. Пред вътрешния ми взор се очерта зловеща картина: Люцина върви по улицата в одеяние, направено от полянката, а при нейния изглед жените, млади и немлади, красиви и некрасиви, полягат край стените на къщите като градински лехи и умират. И веднага ми стана мъчно за тях, по-добре би било да умират мъжете, и то не всички, а само моите съперници, които се въртят около Люцина тогава, когато рискувам живота си, ловейки полянки или навлизайки в дебрите на мината. Винаги се случва така в живота. Одисеевци бродят по океаните, допринасяйки за първоначалното натрупване на капитал, робите седят в галерите или измират в рудниците, а принцесите в обкръжението на подмазващи се придворни прахосват живота си в очакване на богати дарове.

— Полянка — каза Люцина с кадифен глас. Получи се нещо като Полианка — изящно и нежно.

А аз все още бях в отмъстително настроение по отношение на придворните около моята прекрасна дама и поради това се постарях да разруша съвършенството на този свят.

— Знаеш ли защо се казва „полянка“? — запитах аз.

— Не. Вероятно защото е красиво, вероятно защото нейните шарки преливат като цветя по полянка, като полянка в гората...

— Нищо подобно. Тази пеперуда е кръстена на името на Теодор Поляновски, на Теодор Фьодорович, какво странно име.

— Да? — каза Люцина разсеяно, поглаждайки с тънките си и дълги пръсти изключително нежния мъх на полянката. — Това е интересно. Полиановски.

На нея всичко това съвсем не ѝ беше интересно, тя отново се вцепени, а на мен ми се искаше да разкажа на Люцина за Поляновски,

искаше ми се да ѝ докажа, че Поляновски не е красив, че е скучен и отегчителен, невнимателен и дори глупав... От обикновените смъртни го отличаваше удивителната му настойчивост, упорството му на мравка, хватката му на булдог и неговата способност на саможертва заради делото, дори ако то за другите не струва и едно развалено яйце. Макар че кой може да каже какво е важното в наши объркан и сложен свят? Добре би било да се живее в тихия, провинциален двадесети век, когато всичко е било ясно, Нютон е бил смятан за авторитет и изучавали Евклид в училищата, когато хората се движели на самолети със скоростта на костенурки, никой никъде не бързал, а на малките кантони спирали лениви влакове. Сега за тихата повърхност на това време могат да мечтаят само бабите, а внуците им, както се полага за внуци, без да дослушат бабини разкази, бягат, отлитат, дематериализират се... Вероятно остарявам, иначе защо ще ме тегли в спокойното минало?

2.

Поляновски съчетаваше в себе си скоростта и решителността на нашето време с настойчивата последователност на миналия век. Той е идеал, изпаднал от времето и по чудо държащ се в пространството. По чудо, но каква хватка!

Повика ме началникът на мината Родригес и ми каза:

— Ли, при нас е дошъл гост. Ние трябва да му помогнем. Ще го разведеш ли из мината?

— Късно е — казах аз. — От вчера мината е затворена и ти знаеш за това по-добре от мене. Всеки момент водата може да нахлуде.

— Случаят е особен, Ли — каза Родригес, като ми намигна с дясното си око. — Запознайте се.

В този момент видях в ъгъла човек, който седеше сгънат на три и гледащ в земята. Но първото впечатление беше лъжливо. Той само чакаше момента да се хвърли в бой. Вече беше сломил несъкрушимия Родригес и имаше намерение да премаже и мене.

— Здравейте — каза той, изправяйки една след друга несъразмерните си стави. — Казвам се Поляновски, Теодор Фьодорович. Чували ли сте моето име?

Той не се съмняваше, че съм го чувал. А аз не бях. Което си и признах.

— А ето че аз съм слушал за вас — каза той с известна обида. — Родригес ми каза, че вие сте най-добрият разводач в мината и я познавате като петте си пръста. И че сега нямате какво да правите. Вярно ли е?

— Родригес знае по-добре — казах аз.

— Сега, когато ви видях, аз също не се съмнявам в това — каза Теодор с глас на преподавател. — И разчитам на вас.

Обърнах се към Родригес и изписах на лицето си пълно недоумение. Този Теодор не ми харесваше. И въобще аз имах една свободна седмица, която се готвех да прекарам в планините.

— Чувате ли — каза Теодор, навирайки в мене могъщия си нос, на който беше просто тясно върху твърде тясното му лице. — Аз се надявам на вас. Вие сте последната ми надежда. Родригес не иска да ме пусне в мината сам.

— Само това не ни стигаше — казах аз. — Вие няма да се измъкнете жив от нея.

— Предупреждавам ви — заяви тогава Теодор, — че въпреки всичко ще отида в мината. Макар и сам. И ако загина там, цялата отговорност, имам предвид моралната отговорност, ще падне върху вас.

Той измъкна от джоба си своята огромна длан и насочи своя масивен показалец към Родригес. И към мене.

— Извинете, професоре — каза Родригес с несвойствен за него пиетет. — Но ние не сме ви канили и ако знаехме предварително, че предстои да пристигнете, никога не бихме се съгласили да се спуснете по това време на годината. Долетете при нас след три месеца. Всичко ще бъде нормално.

— Няма какво да правя тук след три месеца и вие знаете за това — каза Теодор. — Необходимо ми е да вляза в мината днес или утре.

— Но нали водата ще потече! — възкликнах аз. Стана ми мъчно за Родригес. Той не беше виновен за нищо. И ме беше повикал, за да има някой, който да потвърди, че спускането в мината е невъзможно.

— Аз ще успея — каза Теодор. — Попадал съм и в много лоши положения. Просто не можете да си представите. И винаги съм се връщал. Аз съм тук, за да работя.

— Ние също работим — казах аз. Родригес ровеше върху бюрото някакви хартии и борбата с Теодор легна върху моите рамена.

— Ако не отида в мината — заяви Поляновски, — то едно откритие няма да бъде направено.

— В мината всички възможни открития вече са направени.

— Да? А какво разбирате вие от ентомология?

— Нищо.

— Тогава как можете да твърдите, че всичко е открито?

Той разтвори папката, мирно почиваща под мишницата му. Там между два листа прозрачна пластмаса беше положено като огромна скъпоценност парче от крило на пеперуда. Не по-голямо от длан. То имаше дълбок син цвят, но аз знаех, че е достатъчно да го наклониш с няколко градуса, за да се окаже, че то е оранжево, а ако го накланяш и след това, то ще позеленее.

— Знаете ли какво е това? — запита Теодор.

Неговият поучителен тон хич не ми харесваше.

— Зная — отвърнах аз. — Защо да не зная. Това е пеперуда, тук я наричаме дъгова. И с други имена.

— Самият вие виждали ли сте я?

— Сто пъти.

— Какво знаете за нея?

— Нищо особено. Живее по дърветата.

— Размерите ѝ?

— Те летят високо. Размахът на крилата им е до половин метър.

— А колко крила има?

— Вероятно две? А може би и четири? Не съм ги броил.

— Осем — поправи ме Родригес, без да се откъсва от хартиите.

— И шест чифта крака. Веднъж момчетата ми донесоха. Искях да я запазя, да я занеса в къщи, но я изядоха молците.

— Можете ли да ми уловите поне един екземпляр? — настояваше професорът.

— Кога? Сега ги няма. Като покарат дърветата, ще има и пеперуди. Поради това ви и съветвам да дойдете след три месеца. Ще им се радвате колкото ви се иска. Само че те миришат много. Като разцъфтели дървета. По-лошо от камфор.

— Това не е важно — отхвърли уточненията Теодор. — Мирише, не мирише, какво общо има това с науката, след като нито в една колекция на света няма нито един цял екземпляр. Ако никой не знае

жизнения цикъл на това същество, ако само аз имам идея по този повод...

— И каква е вашата идея?

Винаги е така. Ти се занимаваш с работа и ето че изведнъж пристига чичо Теодор със своите идеи.

— Моята идея се отнася до жизнения цикъл на тези същества.

— Тогава защо ви трябва да се навирате в мината?

— Вижте, Ли, а не сте ли се замисляли, откъде се взимат вашите дъгови пеперуди?

— От ряпата. Откъде другаде?

Тази ми декларация хвърли нашия гост в пълно объркване.

— Така ли мислите? Сами ли се досетихте, или сте го видели?

— Няма откъде другаде да се вземат — казах аз.

— Тогава да вървим в мината. Там ще намерим пашкули.

— И какво по-нататък?

— По-нататък? — Теодор не преставаше да се учудва на моята наивност. — Ние ще отглеждаме дъгови пеперуди на Земята, вие представяте ли си какво представлява материалът, от който са направени тези крила? Това е най-красивият, най-здравият, просто невероятен материал!

Родригес измъкна от камарата с хартии метеорологичния бюлетин за следващите дни.

— Вижте — каза той на Поляновски. — Температурата вече се е покачила над нормалното. Днес по обед нивото на слънчевата радиация ще стане критично. Сам виждате, че проявих готовност да ви помогна, повиках Ли и без да му разкажа нищо, му предложих да се спусне в мината. Неговото мнение съвпада с моето. Така че въпросът е приключен. Утре вие ще видите появата на кълновете, зреище, което, искам да ви кажа, е изключително, за него идват оператори и художници. След това ще си хванете пеперуда и в това отношение ние с радост ще ви помогнем.

— Сега на мен не ми са необходими пеперуди. Трябва ми да намеря ранни стадии на метаморфозите. Когато пеперудите започнат да хвърчат, вече ще бъде късно. Нима не разбирате?

— Всичко разбирам, но в мината няма да ви пусна — каза Родригес. — Това е окончателно.

Той протегна ръка към селектора, тъй като всяка минута трябваше да се появят гости и трябваше да бъдат настанени: всеки е сигурен, че именно той е главната фигура на тържеството.

— Космодромът? — попита Родригес. — Вторн от Земята не е ли пристигнал още?

— Ще вляза в мината. Дори не си мислете, че можете да ме спрете. Опитвали са се да ме спрат много по-силни личности от вас — обяви Теодор.

— Е, и? — запита Родригес, който също отнасяше себе си към силните личности.

— Нищо не става! — Теодор изпука със ставите си, обърна се и като направи една невероятно дълга крачка, излезе от стаята.

— Добре ли сте се настанили? — запита след него Родригес с глас на любезен домакин.

Поляновски не отговори нищо. Родригес се обърна към мене:

— Ти го наглеждай. Той наистина може да се помъкне там.

— На мината има дежурен.

— И все пак подсигури го. Ако професорът потъне, световната наука няма да ни прости това.

Излязох. Над долината, гола, сива и скучна до отвращение, се виеше студена пепел. В падините се белееше скреж. Свечеряваше се. Във въздуха имаше някаква тревога и напрежение, които винаги придружават пукването на пролетта. Над долината духаше вятър и пепелта се блъскаше в куба на минните асансьори, засипваше околните пътеки и като дюна се трупаше около пръстена на сушилната фабрика. В тъмнеещото небе се появи зелената ивица — кацаше кораб. До космодрома имаше двеста километра. Страшно ми се искаше да бъда там. Привличаше ме самата атмосфера на космическото градче, където имаше много непознати хора, суматоха и шум и от небето падат новините. Върнах се при Родригес и измолих да отида за гостите. Тъй и тъй щеше да се наложи дотам да се изпраца всъдеход.

От космическото градче се върнах късно, беше почти тъмно, луните, а тук те са тридесет парчета, една след друга изскачаха иззад хоризонта и се носеха по небето. Разходих се до мината, за да проверя дали всичко е в ред. На върха на хълма, край бъдещата шахта намерих момчетата от първа смяна. Те бяха заобиколили издатината и спореха дали на другия ден ще покълни. През деня издатината беше израснала,

станала беше колкото мене висока. Казах им, че до утре израстъкът няма още да покара, и те ми повярваха, тъй като аз съм начукал тук пет сезона и минавам за ветеран. През цялата вечер не видях никъде Теодор и да си кажа честно, бях забравил за него. Малко ли сътрапезници попадат при нас на планетата. Запитах кой е дежурен при мината и им отговориха, че дежури Ахундов. След това отидох да си легна.

Поникването не ме интересуваше. Виждам съм го вече пет пъти. В края на краищата дори и най-прекрасното зрелище, заради което хората прелитат половин галактика, може да ти втръсне. За тях това е чудо, а за мене работа. Започнах да си събирам багажа за екскурзията до планините. Каренина ми беше показала една пещера, по стените на която имаше чудесни кристали от изумруд. Искаше ми се да занеса на Люцина едно по-голямо парче. До планините се мъкнах за половин ден, а в пещерата трябваше да се лутам не по-малко от цял ден.

Легнах да поспя около два часа. Само след час Родригес ме събуди и запита кога съм видял за последен път Теодор Поляновски. А аз не бях го виждал през цялата вечер. Да не съм му бавачка я?

— Няма го в стаята му. Няма го и по цялата територия.

— Ще се поблъска около мината и ще се върне — казах аз. — Там е Ахундов. Няма да го пусне.

— И все пак...

Изобщо аз се облякох и като проклинах ентомологията, тръгнах към асансьора, за да разбера дали Ахундов не е виждал този Теодор.

Ахундов не беше виждал Теодор. Поради простата причина, че Ахундов беше елиминиран. Очевидно Теодор се беше промъкнал до него изотзад, беше притиснал към носа му парцал, напоен с наркотик, и Ахундов беше заспал. Виновни сме си ние. Бяхме свикнали с това, че всичко живо се появява само през лятото и докато не почне поникването, ние няма от какво да се страхуваме, а освен това кой по собствено желание би се помъкнал при нас в мината? Ахундов седял пред входа, любувал се на звездите и съвсем не подозирал, че върху него ще бъде извършено нападение.

Наложи се да извикам Родригес и доктора, да приведа Ахундов в съзнание и да изяснявам, че не е видял никакъв Теодор.

И тогава Родригес каза:

— Просто не знаем, какво да правим сега — и погледна към мене.

— А каква е последната сводка. Може би той ще се измъкне сам?

— Сводката с нищо не може да ни помогне — каза Родригес. — Ти чуваш ли?

И аз чувах как под земята се носеше бълбукане. Мината набираще сила.

— Тогава ще ида — казах аз.

— Кого да изпратя с тебе? — запитва Родригес.

— Никого. За сам човек е по-лесно.

— Тогава аз ще тръгна с тебе.

— Ти нямаш опит. Освен това докато те подготвяме, ще закъснеем. А на мен всичко ми е готово. Готвех се тази сутрин да отида до планините, до една пещера. Трябва да намъкна само скафандъра и да тръгна.

— Извини ме, Ли — каза Родригес.

— Сам съм си виновен — казах аз. — Ти ме помоли да го наглеждам.

Вратата на асансьора беше направо издънена. Аз не бих могъл да направя същото.

Проверих скафандъра, взех запасен балон и маска за Теодор, въжета, ножове и пикел. Родригес ме потупа по шлема. До разсъмване оставах около два часа и ние се надявахме, че водата няма да тръгне преди разсъмване, макар да не бяхме сигурни в това. Докторът тръгна да разбуди Сингх и да го доведе тук с втори скафандър за всеки случай. Родригес включи аварийния ход на главния асансьор, на повече не се решихме, тъй като не ни се искаше да будим хората.

Влязох в асансьора и Родригес ми помаха, показвайки ми да не се бавя много долу. На самия мен не ми се искаше такова нещо. Още не ми се беше случвало да попадам в мината в такъв момент.

Странно беше да се спускаш сам — винаги се спусках със смяната. Стените на главния ствол проблясваха под лъчите на шлемовия прожектор. Съдържанието на сок в пласта беше по-високо от нормалното. Сладникав до отвращение аромат изпълваше мината, обичаен, не много приятен аромат, с който ми се струва, че всички сме напоени завинаги. Дори през бръмченето на асансьора се дочуваха

въздишки и шуртене, сякаш зад стените шават живи същества, настоявайки да бъдат пуснати на свобода.

Долу, в централната зала, постоях около една минута, мислейки накъде би могъл да се насочи Теодор. Тунелът, водещ на запад, едва ли би могъл да съблазни ентомолога. Той беше твърде много употребяван, утъпкан и широк. Не знаех дали той има поне фенер. Вероятно е да беше се снабдил с всичко. Изглеждаше предвидлив човек.

От стените се стичаше вода и подът на централната зала беше покрит с нея на около пет сантиметра височина. Спуснах решетката на шлема си.

— Как е при тебе? — запита Родригес. Включих радиото.

— Водата е много — казах аз. Голям плоскотел се откъсна от стената и забърза към асансьора, сякаш искаше да се спаси с негова помощ. Плоскотелът силно пляскаше по водата и аз го посплаших с пикела, за да не пръска толкова.

— Накъде ще тръгнеш по-нататък? — запита Родригес.

— По новия ствол — казах аз. — Той отива надолу, а вероятно твоят ентомолог е преценил, че така ще се промъкне по-бързо в дебрите на мината. Няма откъде другаде да се промъкне по-дълбоко.

— И по-близо до центъра — каза Родригес. — Вчера той ме подложи на голям разпит и аз от глупост му показах плановете. Той не скри, че иска да търси своите какавиди в главните съдове.

— Само това ни липсваше — казах ядосано аз. — Та там е истински потоп.

В същото време вървах по новия ствол, спускайки се и плъзгайки се по сладката маса на пласта, стъпвайки понякога на неразглобените звена на транспортъора.

— Родригес — обадох се аз. — Тук някаква бригада е оставила около петдесет метра от транспортъора.

— Зная — каза Родригес. — Опитвах се да ме убедят, че там е периферия и няма смисъл да се разнасят насам-натам разни тежести. Разреших им. Просто като експеримент.

— След такъв експеримент ще се наложи от земята да се докарва нов транспортъор.

— Добре де — каза Родригес. — Не може да не се рискува.

— Тях просто ги е мързело да мъкнат съоръженията. Това е целият им експеримент.

Бях в отвратително настроение и Родригес разбираше това, така че не реагираше на моето мърморене.

Пречеха ми да вървя всякакви животинки. През зимата обитателите на мината спят или тихичко си ровят своите ходове. А сега... Някои от тях имаха твърде злобен характер и застрашителен вид. Докато съм в скафандър, те не са опасни за мен, но нали Теодор беше тръгнал фактически гол. Сякаш смъртоносно опасни животни в мината не се въдеха — през миналата година идваха биолози, рязаха ги и ги разглеждаха. Но като сега помня как Ахундов настъпи едно гущерче и лежа цяла седмица, а кракът му беше като пън.

Галерията зави наляво и се спусна надолу. Тази галерия беше разузнавателна. Тя водеше към голяма празнина почти в центъра на находището. Празнината беше естествена и ние мислехме как да я използваме, но наблизко преминаваха главни съдове и ние оставихме празнината както си е, за да не повредим находището.

Вървах по галерията, по решетката на шлема непрекъснато се стичаше течност и ми се налагаше постоянно да я изтривам, за да не се сгъсти. Прожекторът не беше сигурен — дори при малък обем многобройни бликове ме заслепяваха и ми пречеха да гледам напред.

Изведнъж си помислих: каква глупост, защо наричаме нещата не с истинските им имена? Та нали когато тук са пристигнали първите разузнавачи, те са наричали нещата по-просто. Находището — ряпа например. Едва ние, добивниците, прилепихме към ряпата официално наименование: находище.

3.

Когато ми предложиха да дойда тук, първоначално възприех мината като истинска. Когато ми обясниха, категорично се отказах. А след това ме завладя любопитство и все пак дойдох. И не съжалявам. Свикваш с всичко. Работа като работа. И самата планета ми харесва — изцяло бяло петно. Макар че мините, разбира се, са главното чудо тук. Спомням си, че се мъчих веднъж да обясня на Люцина какво означава всичко това:

— Представи си, мила, планета, на която годишните времена се сменят над два пъти по-често, отколкото при нас. Близко до екватора на нея има обширна равнина, обкръжена с планини. Климатът там е остър, континентален. През зимата нито капка влага. А студовете

стигат до сто градуса. Какво си мислиш че правят там растенията през зимата?

Люцина сбърчи своето прекрасно чело:

— Вероятно сменят листата си.

— Това не би им помогнало.

— Зная — заяви Люцина. На не ѝ се искаше да бъде много умна.

— Не ми подсказвай. Те изсъхват и крият семената си в земята.

— Усложняваме задачата. Лятото е кратко, по-малко от месец. За това време растенията трябва да завършат цикъла на развитието и да дадат нови семена...

— Зная — прекъсна ме Люцина. — Те растат много бързо.

— Сега ще обобщя всички твои теории в едно и дори ще ги допълня и така, представи си едно много голямо растение. Такова, което с корена си да може да достигне водата, която тук се намира дълбоко под земята. Този корен не е само помпа която смучи вода за стеблото, но и склад, в който се пазят хранителни те вещества. Получава се ряпа. Само че с диаметър половин километър.

— Половин километър! — възкликна Люцина и разпери ръце, за да си представи колко е голяма.

— Сега — продължих аз — растението спокойно може да отмира през зимата. Неговата основна част живее стотици години, само че под земята. И веднага щом настъпи пролетта, то дава нови клонки, а ряпата ги храни и пои. А нашата мина се намира вътре в една ряпа. А ние изграждаме своите галерии в нея, както гъсениците в ябълката, като се мъчим да не засегнем главните съдове, по които постъпва влагата до растението. След три години преминаваме към друго растение. В долината те са стотици, макар да са далеч едно от друго. Има младички репи, които са като триетажна сграда, а има и репи-старци. Наперихме една с диаметър от цял километър.

— А там има ли и други... насекоми? — С този въпрос бях поставен на мястото, което ми се полагаше. На Люцина винаги ѝ се е искало да бъда поне капитан на звезден кораб.

— Имаме маса конкуренти, нима си мислиш, че ряпата, която е единственият източник на храна в долината, ще бъде пропусната от вниманието на местните същества?

— Не мисля — съгласи се Люцина и запита без особено безпокойство за съдбата ми:

— А те няма ли да ви изядат заедно с нея?

— Не, ние не враждуваме с тях. Те са вегетарианци.

— Е добре, кой ли не се мъчи да ловува сред тях? — Моят живот ѝ се струваше недостатъчно драматичен.

— Когато настъпва лятото, в долината се спускат хищниците, които преследват насекомите и животинките, прекарващи зимата в ряпата, а през лятото се измъкват на повърхността. За тях ряпата е само зимно убежище. Ние имаме там пеперуди с удивителна красота, крилата на които достигат до половин метър. Ние ги наричаме дъгови.

— Искам такава пеперуда — веднага каза Люцина.

— Ще се постарая да ти доставя — обещах ѝ аз. — Но за нас главното не са пеперудите. Главното е плътната, богата на захар, витамини и белтъчини маса, която веднага се консервира или изсушава. Ние храним цялата планета и съседните бази, дори изнасяме ряпа на Земята. Тя е необходима и на парфюмерите, и на медиците — вероятно си чела...

— Разбира се — побърза да отговори прекрасната Люцина и аз, разбира се, не ѝ повярвах.

4.

И ето че аз вървах по тясната галерия именно в този ден, в който не биваше да се слиза в мината. Пролетта беше започнала. След един ден, а може би и по-рано, съдовете на ряпата ще започнат да изпомпват нагоре вода. В този период мината се затваря, от нея се изтеглят съоръженията и докато не се прекрати развитието на кълновете, ние сме в отпуска. Обикновено това продължава две-три седмици. А този побъркан ентомолог вместо да почака един месец, се хвърли тук самичък и без скафандър, търсейки какавиди.

Оказа се, че се движа правилно. Съобщих това на Родригес.

— Хуан, открих една разрязана гигантска гъсеница. Минавал е оттук.

Гъсеницата беше страшновата на вид, ние често имахме работа с такива, свикнали сме с тях и от тежките им блякави челюсти момчетата правеха ножове и други сувенири. Самият аз подарих веднъж на Люцина такъв нож. Тя веднага го изхвърли, щом разбра, че той е от челюстите на някаква гъсеница.

Той не би могъл да отиде далече. Имах на краката си ботинки, които не се плъзгаха много по лепкавия под, знаех накъде да вървя и освен това не търсех нищо освен Теодор и не изследвах гъсеници по пътя си.

Ставаше все по-трудно да се върви. От тавана падаха такива капки, че всяка би напълнила голяма чаша със сладък сок, а под краката ми жвакаше. Стените на галерията се огъваха под напора на сладката вода. Ряпата бучеше, радвайки се на пролетта. И някъде в тази лепкава бездна се скиташе Теодор, като с всяка минута неговото спасяване ставаше все по-проблематично.

Срещу мен плъзяха и тичаха личинки, нимфи, плоскотели, маги, гъсеници и сколопендри — всички жители на ряпата, които през лятото не се измъкват навън и си седят вътре, угоявайки се с безплатната храна. Бежанците се носеха в плътен поток, мъчейки се да се отдалечат колкото е възможно повече от централния ствол. Именно те знаеха кога трябва да се бяга. Разривах ги с ботинките си. Голяма черно-оранжева леопардова манга вдигна главата си и изненадано се загледа след мен, мислейки си вероятно: виж го този глупак накъде отива! Оттам ние, подземните жители не се връщаме живи.

Надявах се да открия Теодор в празнината, но там намерих само следи от скорошното му пребиваване. Върху една от стените беше направил няколко нареза с нож, сякаш е изчоплил нещо от нея. След това очевидно беше продължил към дупката. Точно това не би трябвало да прави. Веднага съобщих за това на Родригес:

— Работата е лоша — казах аз. — Тръгнал е по-нататък.

— Охо — каза Родригес и замълча. Разбихах защо мълчи. Дългът му на началник му повеляваше веднага да ме повика обратно. Но той не можеше да направи и това — подобно нещо би било равнозначно на погубването на Теодор. Дупката водеше в един от хранителните съдове на ряпата. Това бяха вертикални тунели, по които постъпваше вода до кълновете. Беше ми се налагало да се промъквам тук през хубавия, сух период и въпреки това тези кладенци, в които винаги е влажно и горещо, не предизвикваха никакво желание да се върнеш отново в тях. Ние ги нанасяхме внимателно върху плановете на мината, за да не ги прорезем с някоя галерия. Долу, в дълбините, се плискаше вода. Тук търпеливо очакваха своето време да изпълзят на бял свят милиони най-различни твари. И това беше в сухо време. Какво ставаше там сега

дори не ми се искаше да мисля. Но Родригес мълчеше, а това означаваше, че въпреки всичко ще ми се наложи да отида там.

— Решавай сам — каза Родригес. — Скафандърът ти е сигурен.

Гледай го негодника, помислих си аз за своя началник. Разбира се, зад моето възмущение беше страхът. И нищо не можех да направя с него. Бях сигурен само в това, че на Люцина няма да разкажа нищо за него.

И тръгнах към дупката.

Пъгнах главата си вътре. Имайте предвид, че бях със скафандър, спасителен скафандър, за който почти нищо не е страшно. На свой ред Теодор се беше отправил в това пътешествие в прост комбинезон. Водата беше се изкачила вече до самия край на отвора. До нея оставаха не повече от десет метра. Стволът, имащ диаметър шест метра, беше изпълнен с такова количество животинки, че ми се поиска да стисна очи и да си тръгна за в къщи, при мама. Местните жители швъкаха във водата, покриваха на няколко пласта стената, вълнуваха се и празнуваха своето скорошно освобождение. А от другата страна на ствола, по-долу от отвора, притиснал се към стената, висеше на пикела си, покрит целия с насекоми, моят Теодор.

— Жив ли сте? — запитах аз, осветявайки чудака с фенера си.

— А, това сте вие — отвърна ми той също така делнично. — Скоро ще падна. Не бихте ли могли да ми помогнете?

Да му помогна? Беше невъзможно да му се помогне, за което съобщих на Родригес, след което забих първата кука в плътната тъкан на рязката и впълзях в ствола. Обитателите на ствола веднага ме облепиха, макар че за щастие ме приеха за свой и не проявяваха враждебност. Но в същото време те нямаха никакво намерение да ми отстъпят стоплените си места върху стената на тунела.

— Дръжте се! — извиках на Теодор и веднага ми се наложи да спусна решетката на шлема си, тъй като някакво палаво гущерче прояви желание да се сприятели с мене и да се настани на бузата ми.

След това си спомням как, разблъсквайки зрителите, успях да забия още една кука. При третата успях да хвърля поглед надолу и видях, че водата вече е достигнала до краката на Теодор. Макар да беше самоотвержен изследовател, той беше зле. Опитваше да сгъне краката си, но бухна във водата и веднага изчезна в този компот.

— Тръгвам! — кой знае защо споделих с Родригес и с отвращение замижавайки, се гмурнах след Поляновски.

Улових го и се помъчих да го прегърна, за да измъкна главата му на повърхността, но в този момент се случи най-ужасното: започна Течението. Ряпата изрева, включвайки всичките си помпи, и водата, набирайки скорост, тръгна нагоре. Това, което стана после, аз кой знае защо съм го забравил...

5.

В това време горе започнало да се развиделява. А тъй като мнозина в космическото градче знаели, че нашата ряпа е една от най-големите, наоколо се били събрали около сто души, очакващи с нетърпение кога първият слънчев лъч ще надзърне зад хоризонта. Всички знаели, че това ще стане днес.

И ето че веднага щом се разсъмнало, огромното възвишение (както и останалите възвишения в долината), обсипано със сухи клони и пласт мъртви листа, започнало бавно да се издува. Това било страшното и непобедимо движение на живота, който като богатир, преспал под земята сто години, е решил да надзърне над земята и да види какво правят тук тези непоканени лилипути. А те се отдръпнали по-далеч от хълма и включили кинокамерите. Родригес не бил между тях, той стоял пред пулта за управление на асансьора и слушал как ръмжи водата във вените на ряпата.

След няколко минути се разнесъл грохотът на разкъсващата се земя и разхвърляйки на няколко метра сухи клони и листа, парчета земя и камъни, от земята се появил първият кълн. Не се появил, а изскочил като меч, разкъсал завеса. Ние винаги казваме „кълн“ и можеш да си помислиш, че е нещо малко. А кълнът представлява зелен пръст с диаметър малко по-малък от тридесет метра. Той нараства със скорост от три метра в секунда. Ето за какво са необходими толкова много вода и хранителни вещества, нима е лесно да се роди такова нещо на бял свят. След една минута това вече не е кълн, а сноп разтварящи се листа с височина сто и петдесет метра. И подобни кълнове, по-малки, по-големи, по-разклонени и по-неразклонени, изскачат на повърхността на цялата долина и сякаш с махването на жезъла на могъщ вълшебник тази неплодна, сива земя се превръща в пищен, яркозелен гъсталак... И веднага първите жители на тази нова

гора, измъкнали се на повърхността заедно с кълна, започват да населяват своите домове, да унищожават листата, да преследват себеподобните си, да пият нектар от разтварящите се цветове и да бляскат с крила под слънцето.

И точно в този момент настъпил решаващият момент в този приказен спектакъл. Най-малко така разказват за това очевидците. Именно на тази страна на могъщия дънер, която била обърната към зрителите, имало очевидно и значително подуване, сякаш растението се готвело да развие тук мощно разклонение, но кой знае защо не правело това. И изведнаж пред очите на всички нещо блеснало в зелената маса. Първоначално никой не се досетил, че това е острието на нож. Стоманеното острие изрязвало дънера отвътре и омагьосаните зрители не можели да откъснат очите си от този феномен.

Но това не бил никакъв феномен. Когато отворът станал достатъчно голям, в краищата му се появили две ръце и започнали да раздират зелената кора. Казват, че в това зрелище имало нещо мистично, ужасно и навявало мисли за зли духове, измъкващи се на свобода от затвора си. Най-сетне в отвора, от който блъвнал прозрачен сок, се показал човек в скафандър, измазан със сок и зелена маса. Човекът се строполил, навън върху младата трева и измъкнал след себе си още един напълно безчувствен.

Едва тогава зрителите подушили че става нещо нередно и се затичали към тях. Аз още съм имал сили да отхвърля решетката на шлема си и да поискам да доведат за Теодор лекар, тъй като ми беше обидна мисълта, че след едно толкова увлекателно пътешествие по жилите на рязката той ще умре. За щастие ме разбрали и той бил изпомпан.

Казват, че когато дошъл на себе си (не можах да видя това, тъй като се изхитрих да се свестя след него), първото нещо, за което запитал, било: „Как са моите какавиди?“ Околните решили, че той е мръднал, но Теодор напипал с ръка ципа на гърдите си, дръпнал го и оттам една след друга се измъкнали три какавиди с размерите на бутилка за мляко, а от тях, разпервайки крила, излетели дъгови пеперуди, които сега, когато те станаха модни на Земята, са известни под името полянки — по името на Поляновски, предания на науката ентомолог. (Моето име така и не се прослави в ентомологията.)

На Люцина, разбира се, аз разказах тази история десет пъти по-кратко, иначе тя не би ме изслушала и би ме сметнала за заядливец и завистник. Впрочем лаконичността не ме спаси.

— А той е истински мъж — каза тя замислено. Тя гледаше през мене, през времето и през милиардите километри — там, където непокоримият Теодор се промъква през сладката ряпа, за да ощастливи Люцина с полянка.

— Опомни се, какво говориш! — възмутих се аз. — Полянката ти я донесох аз. И него го измъкнах също аз.

— Ти... ти... навсякъде ти. — В гласа на Люцина се чувствуваше скука. — Искам да се запозная с него.

— Защо?

— Ти не можеш да разбереш.

... По-добре би било да ѝ донеса къс с изумруди от Каренинската пещера.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.12-14/1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.